

Om Stabilitets- og Vækstpagten

Af Christen Sørensen

Stabilitets- og Vækstpagten blev implementeret med to forordninger, 1466/97 (den forebyggende del) og 1467/97 (den korrigerende del), der efterfølgende er ændret ved revideringen af Stabilitets- og Vækstpagten i 2005 og ved senere opstramninger – Sixpack fra 2011 og Twopack fra 2013.

Formålet med Vækst- og Stabilitetspagten er at sikre budgetdisciplin. Det sker ved at forpligte landene til en mellemfristet budgetbalance.

Stabilitets- og Vækstpagten, den forebyggende del

Forordning 1466/97 med efterfølgende ændringer udgør den forebyggende del af Stabilitets- og Vækstpagten. Den gælder for alle EU-lande, men dens bestemmelser vedrører kun medlemslande, der ikke vurderes at have et uforholdsmæssigt stort underskud¹. Den forebyggende del sigter mod – så tidligt som muligt – at identificere og dermed forebygge, at medlemslande får et uforholdsmæssigt stort underskud.

I tilfælde af væsentlige afvigelser både i relation til mellemfristet budgetbalance og i tilpasningen hertil (hvis mellemfristet balance ikke allerede er nået med risiko for et uforholdsmæssigt stort underskud) udformer Rådet henstillinger, der evt. kan offentliggøres, til det pågældende medlemsland. Rådet har – dog kun for eurolande – mulighed for (se trin 4 nedenfor), hvis det vurderes, at afvigelsen fra den mellemfristede budgetbalance og den hertil hørende tilpasningssti er væsentlig, at overgå til procedurerne for uforholdsmæssigt store underskud under forordning 1467/97 med tilhørende ændringer.

Overvågningen af Stabilitets- og Vækstpagtens bestemmelser sker inden for rammerne af Det Europæiske Semester. Det Europæiske Semester gentages hvert år med start primo året. For lande, der ikke har et uforholdsmæssigt stort underskud, og hvor forordning nr. 1466/97 med efterfølgende ændringer derfor anvendes, kan proceduren under Det Europæiske Semester opdeles i fem trin:

1. trin: Det Europæiske Råd identificerer EU-landenes væsentligste økonomiske udfordringer og udsteder de strategiske retningslinjer, som EU-landene bør følge.
2. trin: EU-landene afgiver senest i april måned enten et stabilitetsprogram (eurolande) eller et konvergensprogram (ikke-eurolande). Stabilitets- og konvergensprogrammet skal opfylde kravene i Stabilitets- og Vækstpagten. Det vil først og fremmest sige, at

---

¹ Ved uforholdsmæssigt store underskud er forordning 1467/97 med senere ændringer den relevante forordning, se det følgende.

der skal indgå en målsætning om mellemfristet budgetbalance. Der er derudover knyttet en hel række øvrige krav til stabilitets- og konvergensprogrammer og i relation hertil øvrige rapporter, der først og fremmest sigter på at undgå utroværdige og løst funderede programmer og opfølgingsforslag. *Målsætningen om mellemfristet budgetbalance er konkretiseret til, at den strukturelle saldo for eurolande og ERM2-lande helst skal udvise balance eller overskud, dog er et strukturelt underskud på højst 1 pct. af BNP acceptabelt.* Hvis denne målsætning ikke allerede er opfyldt, skal programmet redegøre for, hvordan målsætningen nås – dvs. indeholde en såkaldt tilpasningssti – med tilhørende kvantificerede politiske indgreb. Som udgangspunkt skal den årlige tilpasning til opnåelsen af mellemfristet budgetbalance være på ikke under ½ pct. af BNP². For lande, hvor 60 pct. gældskvoten for offentlig gæld er overtrådt, eller hvor der er risiko for, at den offentlige gæld ikke er holdbar, skal den årlige budgetforbedring i tilpasningsstien være over ½ pct. af BNP. Derudover skal der tages hensyn til konjunktursituationen. EU-kommissionen har i en meddelelse fra jan. 2015, COM(2015) 12 final, angivet, hvordan bestemmelserne om den årlige tilpasning vil blive fortolket, se det afsluttende skema i dette notat. Såvel målsætning som tilpasningssti skal baseres på budgetterne i strukturelle termer. Det mellemfristede forløb omfatter udover det løbende år den kommende treårige budgetperiode.

3. trin: senest 3 måneder efter modtagelsen af stabilitets- eller konvergensprogrammet fremsætter Rådet om nødvendigt retningslinjer for det forestående budgetarbejde i det pågældende medlemsland med henblik på at sikre budgetdisciplin. Hvis et land a) rammes af en usædvanlig begivenhed, som ligger uden for det pågældende medlemslands kontrol, og som afgørende påvirker de offentlige finanser eller b) hvis euroområdet eller EU-området rammes af et alvorligt økonomisk tilbageslag kan midlertidige afvigelser fra tilpasningsstien tillades, når det ikke bringer den mellemfristede budgetbalance i fare. Dette tages der hensyn til i Rådets retningslinjer for det forestående budgetarbejde i det pågældende land.

4. trin: Hvis et EU-land ikke følger retningslinjerne i trin 3, og afvigelsen fra mellemfristet budgetbalance og/eller den tilhørende tilpasningssti vurderes som væsentlig (dvs. mindst ½ pct. af BNP i et år, eller mindst ¼ pct. af BNP i gennemsnit over 2 år), kan det føre til: a) at Rådet fremsætter henstillinger om at træffe konkrete foranstaltninger, b) at Kommissionen udsteder en advarsel i henhold til artikel 121, stk. 4 i TEUF (Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde). Rådet kan på basis heraf komme med henstillinger til medlemslandet og også offentliggøre dette, og c) at yderligere foranstaltninger gennemføres, herunder efter forordning 1467/97. I tilknytning hertil kan Kommissionen underkaste opfølgningen skærpet overvågning og overvågningsbesøg.

---

² Det er kun konvergensprogrammer for ERM2-lande, der skal opfylde ½ pct. betingelsen om budgetforbedring i tilpasningsstien.

5. trin: Har Kommissionen, jf. b) i trin 4, fremsat en advarsel, undersøger Rådet situationen og vedtager en henstilling om de nødvendige politiske foranstaltninger på grundlag af forslag fra Kommissionen. Henstillingen skal medlemslandet reagere på inden for højst fem måneder – dog tre måneder, hvis en hurtig indsats vurderes nødvendig – ved at rapportere om de foranstaltninger, der er truffet i lys af henstillingen. Rådet kan offentliggøre denne henstilling på forslag af Kommissionen. Hvis medlemslandets foranstaltninger af Kommissionen vurderes utilstrækkelige, anmoder Kommissionen omgående Rådet om at godkende dette, hvilket kræver kvalificeret flertal. Kommissionen kan endvidere anmode om, at Rådet vedtager en revideret henstilling om nødvendige politiske foranstaltninger. Såfremt Rådet ikke godkender Kommissionens vurdering, og medlemslandet efter Kommissionens vurdering ikke har truffet passende foranstaltninger, henstiller Kommissionen igen til Rådet – senest en måned efter første anmodning om godkendelse – at der ikke er truffet nødvendige politiske foranstaltninger. Kommissionens vurdering anses vedtaget af Rådet, såfremt det ikke inden for 10 dage er forkastet med simpelt flertal. Kommissionen kan i denne endelige henstilling til Rådet anmode om, at Rådet vedtager en revideret henstilling om nødvendige politiske foranstaltninger.

Stabilitets- og Vækstpagen, den korrigerende del

Forordning 1467/97 med efterfølgende ændringer udgør den korrigerende del af Stabilitets- og Vækstpagten. Proceduren om uforholdsmæssigt stort underskud udløses som udgangspunkt, når det offentlige underskud overstiger eller forventes at overstige 3 pct. af BNP, og/eller når den offentlige gæld overstiger eller forventes at overstige 60 pct. af BNP og målet om at reducere gælden udover 60 procentsgrænsen med 1/20 pr. år ikke er blevet opfyldt i løbet af de tre foregående år.

Forordning 1467/97 med efterfølgende ændringer uddyber artikel 126 i TEUF (Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde) vedrørende den procedure, der skal følges i tilfælde af, at det vurderes og fastslås, at der foreligger et uforholdsmæssigt stort underskud – her sammenfattet i 10 trin:

1. trin: Kommissionen vurderer, om der foreligger et uforholdsmæssigt stort underskud, og udarbejder i givet fald en rapport herom.

Et offentligt underskud på over 3 procentsgrænsen af BNP vurderes som exceptionelt, når overskridelsen er en følge af en usædvanlig begivenhed, der ligger uden for den pågældende medlemsstats kontrol, og som har en afgørende indvirkning på de samlede offentlige finanser, eller når euroområdet eller EU-området er ramt af et alvorligt økonomisk tilbageslag.

2. trin: Kommissionen fremlægger medlemslandet sin bedømmelse af, hvorvidt der foreligger et uforholdsmæssigt stort underskud, og informerer Rådet herom.

3. trin: På basis af dette og medlemslandets svar på Kommissionens rapport fastslår Rådet – inden for en frist på som hovedregel 4 mdr. – om der foreligger et uforholdsmæssigt stort underskud og retter i givet fald en henstilling til medlemslandet efter artikel 126, stk. 7. Henstillingen opfordrer medlemslandet til inden for en frist af 6 mdr. – 3 mdr. i hastende tilfælde – at iværksætte virkningsfulde foranstaltninger, som skal forbedre de offentlige budgetter med mindst ½ pct. årligt.

4. trin: Medlemslandet afgiver inden for den i trin 3 anførte frist en rapport til Rådet og Kommissionen om de trufne beslutninger i henhold til henstillingen under trin 3. Denne rapport skal offentliggøres.

5. trin: Hvis der efter henstillingen fra Rådet er indtruffet uventede negative økonomiske forhold med store ugunstige virkninger for de offentlige budgetter, og medlemslandet har truffet virkningsfulde foranstaltninger i overensstemmelse med henstillingen fra Rådet, kan Rådet efter henstilling fra Kommissionen vedtage en revideret henstilling til medlemslandet, der navnlig kan forlænge fristen for korrektionen af det uforholdsmæssige store underskud med typisk 1 år. Hvis det efter henstillingen fra Rådet vurderes, at euroområdet eller EU-området er ramt af et alvorligt økonomisk tilbageslag og medlemslandet har truffet virkningsfulde foranstaltninger i overensstemmelse med den oprindelige henstilling fra Rådet, kan Rådet vedtage en revideret henstilling, hvis det ikke er til fare for den finanspolitiske balance på mellemlang sigt.

6. trin: Såfremt medlemslandet ikke træffer virkningsfulde foranstaltninger inden for fristen, kan Rådet umiddelbart offentliggøre sin henstilling. Rådet fremlægger en rapport for Det Europæiske Råd.

7. trin: Rådet kan inden for en frist på 2 måneder, efter at det har konstateret, at virkningsfulde foranstaltninger ikke er gennemført, pålægge medlemslandet at træffe virkningsfulde foranstaltninger. Forbedringen af den strukturelle offentlige balance skal være på mindst ½ pct. af BNP om året. Rådet angiver også, hvilke foranstaltninger, der kan bidrage til at nå de fastsatte mål. Pålæg kan kun iværksettes for eurolande.

8. trin: Medlemslandet rapporterer til Rådet om de foranstaltninger, der er truffet i henhold til det under trin 6 anførte. Medlemslandet skal offentliggøre rapporten.

9. trin: Hvis der efter pålægget fra Rådet er indtruffet uventede negative økonomiske forhold med store ugunstige virkninger for de offentlige budgetter, og medlemslandet har truffet virkningsfulde foranstaltninger i overensstemmelse med henstillingen fra Rådet, kan Rådet efter henstilling fra Kommissionen vedtage en revideret henstilling til medlemslandet, der navnlig kan forlænge fristen for korrektionen af det uforholdsmæssige store underskud med typisk 1 år. Hvis det efter henstillingen fra Rådet vurderes, at euroområdet eller EU-området er ramt af et alvorligt økonomisk tilbageslag og medlemslandet har truffet virkningsfulde foranstaltninger i overensstemmelse med

den oprindelige henstilling fra Rådet, kan Rådet vedtage en revideret henstilling, hvis det ikke er til fare for den finanspolitiske balance på mellemlang sigt.

10. trin: Såfremt medlemslandet ikke inden for fristen har truffet virkningsfulde foranstaltninger på pålægget, kan Rådet pålægge sanktioner i henhold til artikel 126, stk. 11. Sanktioner kan ikke overstige ½ pct. af BNP. Rådet fremlægger dette for Det Europæiske Råd. Sanktioner kan kun pålægges eurolande.

Årlig finanspolitisk tilpasning i retning af mellemfristet budgetmålsætning efter den forebyggende del af Stabilitets- og Vækstpagten.

Konjunktur	Betingelse*	Krævet årlig finansiel tilpasning**	
		Gæld under 60 og ingen risici for holdbarheden	Gæld over 60 eller risici for holdbarheden
Exceptionelt dårlige tider	Realvækst < 0 eller produktionsgab < -4	Ikke behov for tilpasning	
Meget dårlige tider	$-4 \leq \text{produktionsgab} < -3$	0	0,25
Dårlige tider	$-3 \leq \text{produktionsgab} < -1,5$	0, hvis vækst under potentialet 0,25, hvis vækst over potentialet	0,25, hvis vækst under potentialet 0,5, hvis vækst over potentialet
Normale tider	$-1,5 \leq \text{produktionsgab} < 1,5$	0,5	> 0,5
Gode tider	produktionsgab $\geq 1,5$	> 0,5, hvis vækst under potentialet $\geq 0,75$, hvis vækst over potentialet	$\geq 0,75$, hvis vækst under potentialet ≥ 1 , hvis vækst over potentialet

*) Produktionsgab: forskellen mellem aktuel og potentiel BNP udtryk i procent af potentiel BNP.

**) Forbedring af den strukturelle offentlige budgetsaldo målt i pct. af strukturel BNP. Og vækstpotentiale i pct målt efter potentiel BNP.

Kilde: Europa-kommissionen 2015. *Optimal udnyttelse af fleksibiliteten inden for rammerne af de gældende regler under Stabilitets- og Vækstpagten*. COM (2015) 12 final. Strasbourg 13.1.2015.